

JAARVERSLAG 2024

POLITIEK MEMORANDUM

2024 was het jaar van een belangrijk verkiezingsmoment op politiek vlak, met Europese, federale en Vlaamse verkiezingen op 9 juni en verder verkiezingen van de gemeente- en provincieraden op 13 oktober. Voor de verkiezingen van juni heeft de Landelijk Vlaanderen vzw (hierna LV genoemd) een memorandum uitgebracht, om duidelijk de uitgangspunten en wensen vanuit de particuliere sector kenbaar te maken voor de beleidsdomeinen waarop ze actief is.

<https://landelijk.vlaanderen/nieuws/memorandum-landelijk-vlaanderen-2023-2024/>

Tijdens de voorbereiding van het huidige regeerakkoord heeft LV dit politiek memorandum kunnen voorleggen aan de regeringspartijen. Bepaalde standpunten en beleidsvisies vonden verder hun weg in de beleidsnota's van de verschillende ministers die op het einde van het jaar opgesteld werden. Via haar insteek in de strategische raden heeft LV als belangenvereniging ook haar licht kunnen laten schijnen op de inhoud van deze beleidsnota's.

LV verleende ook haar samenwerking aan de memoranda van het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos (hierna APB-NB genoemd), het Aanspreekpunt Privaat Beheer - Erfgoed (hierna APB-E genoemd) en het Bosforum, zodat de standpunten van onze sector zoveel mogelijk ingang konden vinden.

EINDE SUBSIDIEOVEREENKOMST APB-NB

2024 is ook het jaar waarop de subsidieovereenkomst tussen het APB-NB en het Agentschap voor Natuur en Bos (hierna ANB genoemd) houdende de subsidiëring van het APB-NB niet vernieuwd zou worden. Het Operationeel programma voor materies van natuur en bos liep af op 31 maart 2024.

In anticipatie van deze verandering en om de continuïteit van de activiteiten te waarborgen hebben de twee stichtende werkende leden van het APB-NB (LV en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen vzw) vanaf 31 maart het personeel van het APB-NB naar elk van deze verenigingen overgeheveld, op basis van de specialisaties van de bedienden (natuur- en omgevingsmateries alsook secretariaat bij LV, bosmateries bij de Koepel). De afwikkeling van het APB-NB werd tijdens het jaar 2024 verder voorbereid.

In de tweede jaarhelft werd door de directie een kandidatuursdossier opgesteld voor een kortlopende erkenning als gewestelijke omgevingsvereniging (Besluit Vlaamse Regering tot erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen van 7 juni 2024), onder de vorm van een Meerjarenplan Landelijk Vlaanderen 2025 - 2026. Na goedkeuring door het bestuursorgaan werd de aanvraag tijdig ingediend en door het Departement Omgeving ontvankelijk bevonden en verder voor beoordeling voorgelegd aan de erkenningscommissie. De erkenningscommissie adviseerde de minister de vereniging te erkennen na een gunstige beoordeling van de erkenningsvoorwaarden en een positieve beoordeling van de kwaliteit van de werking. Echter, de minister besloot, rekening houdend met de beschikbare middelen en de positie van de vereniging in de rangschikking van de positief beoordeelde verenigingen op basis van hun kwalitatieve beoordeling, om aan LV geen kortlopende erkenning toe te kennen. (brief Minister Jo Brouns, 20 december 2024).

NATUUR EN BOS, OMGEVING

Voor de materies die natuur en bos betreffen was LV als stichtend werkend lid van het Aanspreekpunt Privaat Beheer- Natuur en Bos VZW (APB-NB) in 2024 in het eerste trimester betrokken bij de uitvoering van de activiteiten van het APB-NB in het laatste werkingsjaar. Op deze wijze werd de private sector voor het beheer van natuur en bos vertegenwoordigd naar de andere sectoren en de overheid toe en werden private beheerders ook ondersteund bij de implementatie van het beleid.

In 2024 werd uitvoering gegeven aan het Operationeel programma april 2022 – maart 2024, dat met ANB opgemaakt werd. Voor de deze activiteiten die natuur en bos betreffen, wordt verwezen naar de uittreksels ontwerpverslag werkprogramma werkjaar 10: april 2023 – 31 maart 2024 van het APB-NB onder dit operationeel programma, die in bijlage opgenomen worden.

Daarnaast zocht LV in 2024 ook koppelkansen via Europese projectmogelijkheden:

- PRIVAD (3 december, 1^e netwerkdag van 3),
- Diverse Horizon projecten,
- LIFE Projecten,
- voorbereiden Interreg FR-WAL-VL Forest Wood en Feel Wood II (groen licht fase 2),
- digitalisering ANB en Athumi,
- project PEFC,
- overleg mogelijk project verdienmodellen,
- indienen dossier omgevingsvereniging,
- project niet-professioneel bosbeheer (gegund)
- LIFE ENPLC: organisatie van een workshop over *conservation easements* in de EU op 26 april.

Binnen het PRIVAD project worden maatregelen rond omgevingsverbetering en ruimtelijke planning meegenomen. Op 17 mei nam LV deel aan de Taskforce Omgeving voor de Toekomst

Er vonden ook 2 bilaterale overlegmomenten met ANB plaats (9 juli en 11 oktober) en LV volgde eveneens de rapportage van de habitat- en vogelrichtlijn op (met overleg ANB op 27 juni). In het kader van de interesse voor het ontwikkelen van een project rond verdienmodellen met natuurbeheer was LV uitgenodigd op de netwerkdag van ANB over Ondernemerschap in Natuur op 10 september. Op 21 juni namen we deel aan een werkgroep van het Nationaal Park Brabantse Wouden. INBO nodigde LV uit op de IUCN *regional conference* in Brugge op 30 september, waarover ook op de SoMe gedeeld werd. Op 3 september ging LV in overleg met het Bosforum en op 20 november nam LV deel aan het event “Toekomst van de bio-economie in Vlaanderen”, dat tot inspiratie diende voor een volgende ledendag.

LANDBOUW

LV heeft in 2024 geparticipeerd aan de implementatie van het Besluit van de Vlaamse Regering van 26 januari 2024 tot uitvoering van het Vlaams Pachtdecreet, die o.a. de samenstelling en de werking van de pacht prijzencommissie en het Vlaams pachtobservatorium regelt.

Op 19 maart participeerde LV aan de werkgroep Grond in het kader van het overleg met de landbouwsector, het overleg grondgebruik dat door minister-president Jambon is opgezet ten gevolge van de vele protestacties vanuit de landbouw.

LV werd door minister-president Jambon uitgenodigd op het Strategisch Overleg Landbouw van 26 april, dat uiteindelijk verdaagd werd. Op 18 april verstuurde LV niettemin een nota aan de andere partners van dit overleg met voorstellen van verfijning van de gegevens landgebruik en bestemmingen, om de discussie aanvullend te objectiveren.

Op 16 april nam LV deel aan de studiedag “Landbouw op verzilte gronden”, gelinkt aan een van de onderdelen van het PRIVAD-project en waarover ook reeds gecommuniceerd werd via o.a. een artikel naar de leden.

LV participeerde aan het advies van de Minaraad over het voorbereidingsproces van het Vlaams GLB Strategisch Plan op de vergaderingen van 16 en 29 mei.

LV had overleg met het Agentschap Landbouw en Visserij (10 juli) en met ILVO (31 juli) voor de voorbereiding van een studiedag rond regeneratieve landbouw.

Op 26 september was LV aanwezig op het netwerkmoment van ALZ in het nieuwe Belpaire gebouw van de Vlaamse overheid.

Op 7 november nam LV deel aan de klimaatstudiedag van het ILVO, waarover de vereniging ook leerrijke artikels voor private eigenaars publiceerde.

Op 18 december vond binnen LV een werkgroepvergadering plaats op het kasteel van Lozer rond het thema "Landbouw en grond".

Met betrekking tot het Stikstofakkoord en het gaande stikstof- en PAS overleg, heeft LV op gerichte wijze argumentatie aangebracht, o.a. tegen de intentie om ook bijkomende zones in te brengen in de stikstofdiscussie (met mogelijke bijkomende beperkingen) of in werkzaamheden met de intendant van de Vlaamse Regering voor het Turnhouts Vennengebied. Met het Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos (hierna APB-NB genoemd) werd ook geparticipeerd aan events rond alternatieve teelten.

Er werd blijvend advies gegeven in het kader van het ontwerp beleidskader voor de open ruimte (BRV) m.b.t. de landbouwgebieden.

In 2024 werd door LV systematisch aangekaart dat het (Franse) SAFER-model grote nadelen heeft en geen navolging in Vlaanderen behoeft.

NATIONALE PARKEN VLAANDEREN EN LANDSCHAPSPARKEN

Vanuit de beheerlogica van de particuliere sector en de multifunctionele landgoedwerking bleef LV in 2024 het constructief overleg aanhouden en zich inzetten voor de toekomstige rol van landgoederen en private beheerders in de verschillende Parkgebieden. Heel wat eigenaars en beheerders in deze gebieden konden in 2024 rekenen op communicatie en bijstand van LV m.b.t. de Vlaamse Parken en het nieuwe wettelijk kader.

In 2024 stimuleerde en ondersteunde de vereniging de vorming van platformen van beheerders en eigenaars: ze eerst samenbrengen, om hen te helpen zich te organiseren.

Hoewel LV de wettelijke concepten van Nationale Parken Vlaanderen niet kon onderschrijven, heeft de vereniging toch op verschillende manieren de processen van deze Parken verder mee opgevolgd. Voor de Landschapsparken, waar participatie evidentier was, gebeurde dit in het kader van LP Hart van Haspengouw, LP Grenzeloos Bocagelandschap en LP Zwinstreek. In het algemeen was dit geen evidente taak omdat de private component en dus het perspectief van de private eigenaar, beheerder en ondernemer in deze processen vaak ondervetegenwoordigd was.

In het kader van LP Hart van Haspengouw echter, werd in het kader van een heus partnerschap aan het project gewerkt. De Samenwerkingsovereenkomst met Landschapspark Hart van Haspengouw werd door het bestuursorgaan van de vereniging op 24 mei goedgekeurd. LV trad hier op als actieve partner, ook in het kader van het actieprogramma. Hiervoor zijn een aantal principes als specifieke voorwaarden in het masterplan opgenomen, van toepassing op LV en haar leden. In 2024 participeerde LV aan de werking van de Stuurgroep en Mastergroep van LP Hart van Haspengouw.

Op 18 januari en 7 juli participeerde LV aan de stuurgroep rond de verkenning van het potentieel van het concept 'Whole Estate Plan' en de vertaling naar de Vlaamse context'. Deze oefening paste zowel in het kader van de werking Vlaamse Parken binnen ANB als binnen het OERP Historische Landgoederen en de werking van LP Hart van Haspengouw.

BOSUITBREIDING

Vanuit LV bleef men zich in 2024 inzetten voor een groter draagvlak voor private initiatieven op het vlak van natuur- en bosbeheer. Het bosuitbreidingsplan van de Vlaamse Regering wilde 4.000 hectare extra bos in Vlaanderen realiseren tegen 2024 en 10.000 hectare extra bos tegen 2030. Het realiseren van dergelijke oppervlaktes kon slechts slagen wanneer alle spelers op het vlak van bos samenwerken.

Het bosuitbreidingsplan verdeelt de inspanningen over verschillende groepen die een bosalliantie vormen. Zo is er sprake van 1.250 ha die de Vlaamse overheid zal realiseren, 750 ha door natuurverenigingen, 500 ha door private eigenaars (inclusief bedrijven) en 750 ha door bosgroepen en regionale landschappen. De gerealiseerde oppervlakten worden via de bosteller, een specifiek instrument, geregistreerd.

LV participeerde in 2024 aan de werking van de bosalliantie voor bosuitbreiding, maar heeft in dat kader geen specifiek aantal op de teller aanvaard. Wel heeft de vereniging zijn engagement uitgesproken om private eigenaars te motiveren en te ondersteunen om mee vorm te geven aan dit plan.

LV heeft de particuliere eigenaars en beheerders opgeroepen zoveel mogelijk samen te werken met de Bosgroepen, onze bosbeheerpartners voor de Vlaamse private eigenaars. Ook het APB-NB ondersteunde het bosuitbreidingsplan tijdens het eerste trimester van 2024.

Vanuit het APB-NB had LV jaren terug een uitgebreide beleidsnota opgemaakt, "Voorstel instrumenten ter realisatie van bosuitbreiding in Vlaanderen" genaamd, met een ruime set knelpunten die een stevige uitbreiding van het bosareaal in Vlaanderen in de weg staan. Dit bleef voor LV ook de weg naar een succesvolle bosuitbreiding in 2024, maar de overheid heeft deze weg nog niet ingeslagen.

ERFGOED

De activiteiten van LV in het kader van erfgoed werden verricht in het kader van het Aanspreekpunt Privaat Beheer – Erfgoed (APB-E), dat in 2016 opgericht werd in samenwerking met de Historische Woonsteden, voor een betere representatie van de private sector naar de overheid en naar hun leden toe.

Op 9 januari vond het structureel overleg plaats tussen het APB-E en het agentschap Onroerend Erfgoed, in aanwezigheid van de nieuwe secretaris-generaal Peter De Wilde. Het voorstel van memorandum van het APB-E werd er besproken, alsook de EPB-regeling beschermd erfgoed, het Onroerenderfgoedrichtplan voor historische landgoederen en het kader voor de financiering van erfgoedbeheerders.

Op 15 februari 2024 keurde de Vlaamse Regering het besluit goed tot vaststelling van het Onroerenderfgoedrichtplan voor historische landgoederen, waaraan LV actief heeft meegewerkt in het kader van vele werksessies. De Vlaamse Regering keurde op 7 juni 2024 het eerste actieprogramma (2024-2026) goed. In het actieprogramma leggen de bij het onroerenderfgoedrichtplan betrokken partners vast welke engagementen ze de komende jaren zullen opnemen door de afgesproken acties uit te voeren. Het actieprogramma kan een brede waaier aan instrumenten inzetten en de acties kunnen zowel betrekking hebben op effectieve ingrepen op het terrein als op verder onderzoek en alle varianten daartussen.

Het actieprogramma zet de zeven ambities om in zeventien acties. Een deel van deze acties zijn *quick wins* die inspelen op bestaande dynamieken en de mogelijkheid van de verschillende partners op korte termijn. Tegelijk bevat dit eerste actieprogramma de krijtlijnen voor een aantal strategische acties, die als hefboom dienen om meer ingrijpende acties op termijn mogelijk te maken.

Acties met betrokkenheid van het APB-E:

Actie 1: Beleidsveldoverschrijdende pilotowerking op landgoederen in private en publieke eigendom voorbereiden. (TVL, OE, ANB, ALZ, Herita, APB-E)

Actie 3 - Verkennende studie naar een geïntegreerde aanpak voor landgoederen in Vlaanderen.

(ANB, OE, TVL, ALZ, APB-E)

Actie 4 – Verkenning verankering landgoederen in ruimtelijk beleid. (TVL, OE, ALZ, Herita, APB-E)

Actie 5 - Beleidsbeoordeling van bestaande structurele overlegorganen op niveau van het landgoed. (OE, APB-E)

Actie 6 - Ontsluiten van voorbeeldsjablonen 'kader- en realisatieovereenkomst voor landgoederen'. (APB-E, Herita en OE).

Op 2 oktober vond het startmoment plaats voor de uitrol van het actieprogramma tijdens het event

Stories Unfold op het kasteeldomein van Lozer in Kruisem:

Programma:

15u-15u30: Vrijblijvende rondleiding (apart inschrijven via het inschrijvingsformulier)

15u30-16u: Onthaal met welkomstdrankje

16u-16u30: Welkomstwoord door baron Bernard della Faille d'Huyse, eigenaar Lozerkasteel en Peter De Wilde, Administrateur-generaal agentschap Onroerend Erfgoed en CEO Toerisme Vlaanderen

16u30-16u45: onroerenderfgoedrichtplan voor Historische Landgoederen: Introductie (Ben De Vriendt) en Aandachtspunten en Kansen (Alec van Havre, Aanspreekpunt Privaat Beheer- Erfgoed)

16u45-17u15: Evaluatie Stories Unfold (Seppe Cosyns, Toerisme Vlaanderen)

17u15-17u45: Aperitief

17u45-18u15: Panelgesprek: de impact van een festival op een historisch landgoed (met festivalorganisatoren en landgoedbeheerders)

Op 29 november participeerde LV aan een stuurgroepoverleg over de eerste acties die door partners opgestart zijn en over de manier waarop het actieprogramma samen verder uitgevoerd moet worden.

In april 2024 bracht het APB-E een memorandum uit "Onroerenderfgoedbeleid en de particuliere beheerders", waarover verder gecommuniceerd werd.

In het politiek memorandum van Landelijk Vlaanderen opgesteld voor de verkiezingsdatum van 9 juni 2024, werden onder een hoofdstuk Erfgoed de prioritaire eisen van het APB-E kenbaar gemaakt.

Aan de Vlaamse Overheid werd in 2024 advies verleend over o.a. de Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029, het Onroerend en varend erfgoedbesluit en het Memorandum Erfgoed 2024 van het agentschap Onroerend Erfgoed.

Verder werd er in 2024 advies uitgebracht aan de leden, o.a. over:

de Wooncode en de energieprestatienormen voor beschermde gebouwen, de regels en aanvraagprocedures voor erfgoedpremies, de omzetting van bestaande parken die als natuur of bos ruimtelijk bestemd zijn naar een bestemming Gemengde Open ruimte met Cultuurhistorische waarde, over de afwezigheid van juridische gevolgen gekoppeld aan relictten, geïntegreerde beheersplannen voor natuur en erfgoed, de toepassing van de procedure van bescherming van erfgoed, over het verankeren van erfgoed in het ruimtelijk beleid en de erfgoedlandschappen, en in het algemeen de rechtszekerheid en continuïteit in de behandeling van erfgoeddossiers.

In 2024 heeft LV ook de Onroerenderfgoedprijs van het Agentschap Onroerend Erfgoed ondersteund door participatie te promoten onder haar leden.

Op 7 juni participeerde LV via de Stichting Vrienden van de Brabantse Landgoederen aan het startevent van het netwerk Omringd in Kasteel de Merode in Westerlo. Omringd wil landgoedbeheerders en – eigenaars uit de provincies Antwerpen, Noord-Brabant en Vlaams-Brabant samenbrengen om kennis uit te wisselen en samen de handen in elkaar te slaan om landgoederen als waardevolle erfgoedbelevingen in de kijker te zetten. De opstart ervan kadert in het project 'Brabantse Kastelen BTW- XTRA' binnen Interreg Vlaanderen-Nederland.

Via Omringd participeerde LV als actieve partner aan de workshop "*Publieke toegang en privaat eigendom in balans*" op 22 november in Kolonie Merksplas.

RUIMTELIJKE ORDENING

In 2024 werd in het kader van de SARO gestructureerd advies verleend over de vele wettelijke instrumenten die deze materies betreffen, en hetzelfde geldt voor de PROCORO's en GECORO's, waar leden van LV opgenomen zijn om de private sector te vertegenwoordigen.

Naast advies over verschillende ruimtelijke uitvoeringsplannen, werd in de SARO een hele reeks thema's behandeld, vergaderingen gehouden en adviezen opgesteld waarbij LV (in)direct actief is geweest, o.a. over:

- de uitvoeringsbesluiten n.a.v. het Instrumentendecreet
- de tussennota complex project De Nieuwe Rand
- het besluit Omgevingsverenigingen
- het Omgevingshandhavingsbesluit en wijzigingsbesluit Onroerend- en Varenderfgoeddecreet
- het besluit Modernisering Milieueffectrapportage
- het besluit van de Modulaire Omgevingsvergunningsprocedure
- de vaststelling van het hoofdwegennet en dragende netwerk en waterwegennetwerk
- het voorontwerp programmadecreet begrotingsopmaak 2025
- de implementatie van de Natuurherstelwet

Verder werd er voor de private sector geparticipeerd in heel wat gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen die o.a. invulling geven aan het gebiedsgericht programma AGNAS en in landinrichtingsprojecten, waar private beheerders nu ook gevraagd worden in de planbegeleidingscommissies. Ook werd de nodige aandacht besteed aan de provinciale invulling van ruimtelijke ordening en inrichtingsplannen, die aan belang wint en aan gemeentelijke initiatieven in dit verband.

In 2024 werd heel wat advies en begeleiding verschaft aan private beheerders die hiervoor beroep deden op de vereniging en in het kader van het samenwerkingsakkoord en het gestructureerd overleg met de VLM werden voorstellen besproken tot verbetering van procedures en gangbare praktijken inzake inrichtingsplannen.

MINARAAD

In de Minaraad werden een aantal thema's behandeld, vergaderingen gehouden en adviezen opgesteld waarbij LV (in)direct actief is geweest, o.a. over:

- Excursie klimaatadaptieve bossen op 4 september
- 9 april : hoorzitting Klimaat en Energie ikv Fit for 55 en VEKA
- BRV Ecologie-uitgaven
- Natuurherstelwet
- Mina Meerjarenplan
- EU Green Deal
- Onbevaarbare waterlopen
- Financiering waterbeleid
- Stedelijk afvalwater
- Onshore wind
- Normstelling in Vlaanderen
- Energietransitie in gebouwen

Daarnaast zetelde LV ook in het dagelijks bestuur en woonde de raadzittingen Mina bij (maandelijks), met o.a. een conclaaf rond het dagelijks bestuur.

JACHT EN FAUNABEHEER

In 2024 werd de nodige aandacht besteed aan de impact van de wolvenproblematiek op het faunabeheer, op het thema van de predatiecontrole en op de noodzaak van multifunctioneel beheer in het buitengebied waarvoor de weidelijke jacht en het behoud van wildsoorten een signaalfunctie heeft.

LV zetelt mee in het bestuur van het Jachtfonds en in 2024 werd ingezet op het weerhouden van een aantal projecten die aan de missie van het fonds voldoen. Een belangrijk deel van het Jachtfonds moet immers opnieuw worden geïnvesteerd in de praktische organisatie van het jachtgebeuren, maar ook in de verbetering van de leefgebieden van wildsoorten binnen het brede kader van natuurbescherming. Verder is het de bedoeling dat de middelen geïnvesteerd worden in preventieve maatregelen voor het tegengaan van schade door wildsoorten en beschermde soorten en in een verscherping van de handhaving van de

jachtreglementering.

In 2024 bleef LV met advies ijveren voor het behoud van de jacht in het nieuwe kader van de Vlaamse Nationale Parken en de Landschapsparken.

WILDLIFE ESTATES

LV verzorgde in 2024 de promotie en ondersteuning van het WE label in Vlaanderen.

Op maandag 11 maart 2024 werden in de Cercle Gaulois te Brussel de Wildlife Estates (WE) Labels uitgereikt, allen met bijzondere verdiensten voor hun particulier beheer op het vlak van ontwikkeling voor fauna en flora. In aanwezigheid van de heer Humberto Delgado Rosa (directeur D-G Leefmilieu, Europese Commissie) mochten deze domeinen, waaronder 4 Vlaamse private landgoederen, het waardevolle WE Label in ontvangst nemen. De volgende dossiers werden met de beheerders opgebouwd voor het behalen van het label: het Kasteeldomein van Waanrode in Kortenaak (Vlaams-Brabant), het Domein Geisterse Heide (Maaseik-Opoeteren, Limburg), het Kasteeldomein van Boechout (Provincie Antwerpen) en het Kasteeldomein van Duras (Sint-Truiden, Limburg).

PRIVATE RESERVATEN

In 2024 werd verder steun verleend aan het project reservaat Sagehonne-Leynen in het gebied Slangebeekbron in Limburg (Zonhoven) van Stichting Natuur en Leefmilieu - Vlaanderen vzw (SBNL- V), nu Natuurmakers.Vlaanderen vzw geheten. De idee is om dit reservaat via een Life-project in te zetten als eerste schakel van een Land Trust systeem via de vzw Natuurmakers.Vlaanderen, dat particuliere eigenaars en beheerders in hun gebiedswerking kan ondersteunen.

BOOM VAN HET JAAR

In samenwerking met SBNL-V, nu Natuurmakers.Vlaanderen vzw geheten, gaf LV in 2024 mede ondersteuning aan het initiatief van de Belgische Boom van het Jaar, in 2024 in Vlaanderen en Brussel gehouden.

Het werd de Oude Kastanje van Sint-Job-in-'t Goor (Provincie Antwerpen). De prijsuitreiking werd op 11 december geleid door Benoit Loore, algemeen directeur van het Fonds Baillet Latour, die de officiële plaque en een geldprijs van €2.500 overhandigde aan OC Clara Fey. Dit bedrag zal worden gebruikt om de omgeving van de boom verder op te knappen en de rustgevende sfeer, die essentieel is voor de doelgroep van de instelling, te behouden en versterken. Naast de nationale titel maakt de kastanje nu ook kans op de Europese Boom van het Jaar 2025. De gemeenschap werd opgeroepen om volgend jaar massaal te stemmen en de betekenis van deze bijzondere boom verder uit te dragen. De ceremonie benadrukte niet alleen het historische en sociale belang van de kastanjeboom, maar ook zijn unieke rol als verbindend symbool in Sint-Job.

JAARLIJKSE LEDENDAG

Op 24 mei, net voor de verkiezingen, was de vereniging te gast bij Dhr. en Mevr. Fernand Huts op de bedrijfssite van Katoen Natie in Antwerpen, voor de jaarlijkse ledendag.

Voor wie er tijdig bij kon zijn, was vanaf 14u een rondleiding met gids voorzien, in de Vlaamse beeldentuin van de familie Huts.

Vanaf 16u werd overgegaan tot het academische deel waar een inblik in het toekomstperspectief van onze vereniging werd gegeven, alook in de visies van Natuur en Bos, Erfgoed en Toerisme Vlaanderen, gevolgd door wat tot een levendig debat uitgroeide met een aantal Vlaamse politici, vertrouwd met de openruimthema's die na de verkiezingen het beleid van het Vlaamse platteland mee zullen bepalen.

Directeur Valérie Vandenabeele gaf aan de leden inzicht in wat de leden de komende tijden mogen verwachten. Het inzetten op verdienmodellen voor landelijk ondernemerschap zal bij LV meer een centrale rol spelen. Daarbij houdt men rekening met de actuele uitdagingen zoals natuurherstel, bodemverbetering, waterbeheersing en recreatieve noden. Maar ook met de noden bij de landelijke ondernemer: een landgoed moet op zijn minst zelfredzaam zijn, het moet een genot blijven dat met trots beheerd kan worden en overgedragen aan de volgende generatie. Om aan alle vragen te voldoen is pragmatisme en flexibiliteit nodig. De vereniging was dan ook verheugd dat Goedele Van der Spiegel en Peter De Wilde (resp. administrateurs-generaal van Agentschap voor Natuur en Bos en het Agentschap Onroerend Erfgoed / Toerisme Vlaanderen) daarover met de leden in gesprek wilden treden. Zij zagen de noden en opportuniteiten bij de private landeigenaars en wilden met een nieuwe aanpak beter samenwerken en oplossingen vinden vooreen betere publiek-private samenwerking.

Met het debat dat door Jan Verheeke (Minaraad) geleid werd, een week voor de verkiezingen, werden de aanwezigen getraceerd op een levendige discussie waarbij de volksvertegenwoordigers Joke Schauvliege (CD&V), Mieke Schauvliege (Groen!), Koen Daniëls (NV-A), Vincent Verbeecke (Open VLD) en Leo Pieters (Vlaams Belang) hun (partij)standpunten mochten geven, reagerend op pertinente vragen gesteld vanuit de private eigenaarssector.

ANDERE EVENEMENTEN

18 maart 2024 - Info-avond over het nieuwe Pachtdecreet in Vlaanderen

Dit event was een co-organisatie tussen LV en de Verenigde Eigenaars, gericht op private eigenaars van landbouwgronden die kennis wilden nemen van het nieuwe Pachtdecreet. De studie-avond focuste op de belangrijke aspecten voor de eigenaar-verpachter en de aandachtspunten in de praktijk. Stappen vooruit naar een betere eigenaar-pachter-relatie. De eenzijdige bescherming van de Pachtwet zorgt al decennia voor huivering om gronden te verpachten en dus voor veel minder toegang tot grond. Het nieuwe Pachtdecreet erkent deze problemen en zet de eerste stappen naar oplossingen.

Programma

17u30: Ontvangst & Walking diner

18u00: Verwelkoming en introductie door Marc Govaert, ondervoorzitter Landelijk

Vlaanderen & Katelijne D'Hauwers, directeur Verenigde Eigenaars

18u15: Evolutie naar een Vlaams Pachtdecreet en het observatorium

18u30: Het Pachtdecreet: aandachtspunten voor private eigenaars, door Jaqueline Meersman, advocate

Schriftelijke contracten

Gepensioneerde landbouwer

Beëindiging pacht

Erfpacht

Aandachtspunten bij opmaak van een contract

Landbouwvennootschap

Knelpunten: Welke raad kan de notaris geven in gevallen van mede-eigendom (bv. gedwongen onverdeeldheid)

Bedenkingen in de zijlijn: (vgl Waals decreet 36 jaar, bevoorrechte overdracht) ?

20u00: Mogelijkheid tot vragen

20:30: Afsluiting en netwerk cocktail

21 april 2024 - Gezinsevent voor leden van de vereniging op het Kasteeldomein van Perk

Dit was een verkenningstocht door het betoverende kasteeldomein van Perk, gelegen te midden van het wat ongekende mooie landschap van Vlaams-Brabant, juist naast Zaventem. Dit bezoek bood een zeldzame kans om een kijkje te nemen in het bijzondere beheer van deze levendige getuigenis van historie en erfgoed. Met zijn eeuwenoude geschiedenis en architecturale pracht, deels gelegen in Natura 2000, belichaamt het domein een geïntegreerd model van beheer waarin economische en sociale elementen hand in hand gaan met het behoud van natuur en cultureel erfgoed. Elk jaar genieten bezoekers hier van het Paradise City Festival dat een belangrijk verdienmodel is geworden voor het domein en een must see is op de muzikale agenda. Het festival telt nu elk jaar meer dan dertigduizend bezoekers (zelfs 43.000 in 2024) voor een aanbod aan techno en dance, verspreid over drie dagen.

VERSPREIDING VAN PUBLICATIE "DE LANDEIGENAAR IN VLAANDEREN"

De publicatie van De Landeigenaar is in 2024 in aantal exemplaren aangehouden, wat mogelijk maakte dat de advertentietarieven eveneens behouden konden worden. Zoals in de jaren ervoor, kregen de notarissen De Landeigenaar in de bus, wat in 2024 opnieuw leidde tot een positief imago en weerklank. Een bredere oplage kan op termijn ook voor een bredere sponsoring zorgen. Dit in combinatie met de digitale Nieuwsbrief, die in 2024 zijn regelmatig karakter bleef vertonen en telkens meerdere onderwerpen wist aan te brengen.

DATABANK

De KBBM databank werd in 2024 verder uitgebouwd voor onze gemeenschappelijke leden met de KBBM (Koninklijke Belgische Bosbouwmaatschappij) en voor de opvolging van de eigen leden. De niet-gemeenschappelijke leden van LV kregen nog een aparte betalingsaanvraag. De KBBM databank wordt systematisch opgewaardeerd.

Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos
Uittreksels ontwerpverslag werkprogramma werkjaar 10: april 2023 – 31 maart 2024

Strategische doelstelling ANB: Uitvoering van het Europees beleid inzake biodiversiteit

▪ **Taakstelling 1: Omzetting bosbeheerplannen naar natuurbeheerplannen**

Vaak staan private eigenaars negatief tegenover de omzetting van hun bosbeheerplan naar een natuurbeheerplan. Aan de basis hiervan ligt vaak de vrees om economische mogelijkheden in het bos te verliezen en in een spiraal terecht te komen van steeds strenger wordende natuurregelgeving met de bijhorende administratie en monitoring. Vaak worden ze ook door natuurorganisaties onder druk gezet om niet in te stappen in een natuurbeheerplan. Dit heeft immers een effect op de mogelijkheid om de terreinen in de toekomst aan te kopen met een aankoopsubsidie. Vaak weten private eigenaars niet meer welke weg ze bij voorkeur moeten volgen.

Taken:

- Het APB-NB ondersteunt het ANB om de noodzaak en de implicaties van deze omzetting te verduidelijken naar de betrokken private eigenaars.
- Het APB promoot de omzetting van bosbeheerplannen naar natuurbeheerplannen. Het maakt hierbij gebruik van de bestaande communicatiekanalen van Landelijk Vlaanderen en de bosgroepen.
- Het APB neemt contact met individuele private eigenaars die hun bos niet wensen om te zetten (men verkrijgt hiertoe de nodige data vanuit het ANB) en kijkt of de private eigenaars alsnog te overtuigen zijn. Is dit niet het geval dan tracht men tot een andere oplossing te komen met de private eigenaar waarbij toch een bijdrage kan geleverd worden aan het natuurbeheer in Vlaanderen

Meetfactor 1.1: Oppervlakte bosbeheerplannen in behandeling

Periode	Oppervlakte bosbeheerplannen in behandeling	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	5 000 ha	0,1
1 april 2023 – 31 maart 2024	5 000 ha	0,1

Evaluatie uitgevoerde taken: *Sinds oktober 2017 zijn intussen 30.424 ha Vlaamse beheerplannen omgezet naar een natuurbeheerplan, waar er ambities zijn naar hogere natuurkwaliteit (natuurbeheerplannen type twee, drie en/of vier). Het APB-NB heeft hier de private eigenaars sterk gemotiveerd om te participeren. We zijn evenwel afhankelijk van de aanduiding van gebieden door ANB. Omdat eerst de focus werd gelegd op de omzetting van beperkte bosbeheerplannen waarvoor ook een toegankelijkheidsregeling is goedgekeurd kwamen relatief minder dossiers naar voor van private eigenaars. Intussen zijn 435 bosbeheerplannen succesvol omgezet: een stijging met 15.692 ha ten opzichte van het afgelopen jaar.*

Het APB speelt geen rechtstreekse rol bij het omzetten van bosbeheerplannen naar natuurbeheerplannen. Dit wordt ten volle opgenomen door de bosgroepen, ANB en VLM. Wel zorgt het APB voor advies en ondersteuning van private eigenaars. Vaak gebeurt dit op het ogenblik dat private eigenaars voor de eerste maal geïnformeerd worden dat hun bosbeheerplan zal omgezet worden. Het APB gaat dan steeds in gesprek met de betreffende eigenaar. Vaak gebeurt dat ter plaatse. Het is voor het APB onmogelijk om de feitelijke realisatie van de omzetting verder op te volgen omdat deze in de praktijk door derden wordt uitgevoerd. Hiertoe werd met het ANB in 2020 afgesproken de gezamenlijk te realiseren cijfers als indicator te vermelden.

Evaluatie uitvoering door ANB: *De focus voor ANB bij de omzetting van bosbeheerplannen ligt op uitgebreid bosbeheerplan, bosreservaat, erkend natuurreservaat, beperkte bosbeheerplannen met toegangsregelingen en dan pas op beperkte bosbeheerplannen.*

Er wordt regelmatig overlegd over de voortgang en we vernamen van APB-NB de bestaande knelpunten alsook te verwachten knelpunten. De communicatie tussen APB-NB en de verantwoordelijken voor de omzetting bij ANB is vlot verlopen naarmate de samenwerking vorderde. Er bleken minder individuele probleemdossiers bij APB-NB aangemeld en de verdere omzetting is in stijgende lijn voortgezet.

Meetfactor 1.2: Publicaties over omzetting bosbeheerplannen

Periode	Publicaties	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	2 artikels voor publicatie De Landeigenaar en tijdschriften bosgroepen; 2 artikels voor nieuwsbrieven APB, Landelijk Vlaanderen, bosgroepen	0,01
1 april 2023 – 31 maart 2024	2 artikels voor publicatie De Landeigenaar en tijdschriften bosgroepen; 2 artikels voor nieuwsbrieven APB, Landelijk Vlaanderen, bosgroepen	0,01

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien.

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Meetfactor 1.3: Infovergaderingen

Periode	Publicaties	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	Infovergadering beleidsgroep APB	0,01
1 april 2023 – 31 maart 2024	Infovergadering beleidsgroep APB	0,01

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

- **Taakstelling 2: Begeleiden van private eigenaars bij de implementatie van het Natura 2000 programma**
Het APB geeft ondersteuning aan private eigenaars bij de opmaak van natuurbeheerplannen. Dit met het oog op de realisatie van de Natura 2000 doelstellingen in Vlaanderen.

Taken:

- Ondersteuning van private eigenaars bij het opmaken van een natuurbeheerplan type 1, 2, 3 of 4
- Realisatie van natuurbeheerplannen bij private eigenaars (aantal + oppervlakte)
- Het APB-NB verwijst, waar mogelijk, door naar derden bij de ontwikkeling van beheerplannen en de praktische uitvoering hiervan. In functie van de wensen van de private beheerder kan het hier gaan om bosgroepen, regionale landschappen, studiebureaus, kenniscentra zoals Inverde of INBO, ... met wie het APB-NB structurele afspraken maakt. Het APB-NB ontwikkelt hiertoe een gids bruikbaar voor de private beheerder waarmee zowel de betrokken partijen als hun respectievelijke expertises op een eenvoudige wijze kunnen teruggevonden worden

Meetfactor 2.1: Minimaal aantal ondersteunde eigenaars

Periode	minimaal aantal ondersteunde eigenaars / minimale oppervlakte aan natuurbeheerplan ondersteund	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	25 / 600	0,2
1 april 2023 – 31 maart 2024	30 / 650	0,22

Evaluatie uitgevoerde taken: De vooropgestelde doelstelling werd beter dan voorzien gerealiseerd. Na enkele jaren van aarzeling om de mogelijkheden van de nieuwe natuurregeling (2017) te benutten vinden private eigenaars nu makkelijker de weg om een natuurbeheerplan van een type 2, 3 en 4 op te starten. Niettemin blijft het nodig om de voor- en nadelen voor hun persoonlijke case toe te lichten, alsook een aantal foute beweringen over natuurbeheerplannen uit te klaren. De voorziene tijdsinvestering werd hier dan ook overschreden maar met positief gevolg. Er werden meer private eigenaars individueel ondersteund dan vorig jaar Er is weliswaar een vermindering van het aantal ha die deze eigenaars beheren Ook werd weliswaar de vooropgestelde doelstelling van 600 ha ruim overschreden.

Evaluatie uitvoering door ANB: De grote meerwaarde van het APB-NB voor het ANB ligt exact in deze taakstelling. Vanuit de private sector is het makkelijker om private actoren te overtuigen om in te stappen in de opmaak van een natuurbeheerplan. We zijn dan ook verheugd vast te mogen stellen dat de cijfers niet alleen behaald maar ruimschoots

overschreden werden. De totale oppervlakte is ongeveer 2x het vooropgestelde cijfer. De cijfers ontlasten de individuele vragen bij ANB en geven meer vertrouwen aan private eigenaars om in te stappen in natuurbeheerplannen.

Meetfactor 2.2: Gerealiseerde natuurbeheerplannen bij private eigenaars

Periode	Gerealiseerde natuurbeheerplannen bij private eigenaars	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	10	nvt
1 april 2023 – 31 maart 2024	13	nvt

Evaluatie uitgevoerde taken: Beter dan vooropgesteld gerealiseerd. Het aantal gerealiseerde natuurbeheerplannen bij private eigenaars overschrijdt ruim het vooropgestelde doel. In totaal werden 24 natuurbeheerplannen gerealiseerd bij private eigenaars. Het betreft vooral type 2 met deels type 3 NBP. Hoewel we samen met enkele eigenaars probeerden van type 4 te realiseren, blijken de strenge toepassingsvoorwaarden in de praktijk onhaalbaar voor private eigenaars, het gaat dan ofwel om de economische restricties die de generatieoverschrijdende zelfredzaamheid in het gedrang kunnen brengen, de verplichting in de praktijk om alle percelen in type 4 om te zetten of de te kleine oppervlakte van kleine eigenaars.

Evaluatie uitvoering door ANB: De vooropgestelde doelstelling wordt ruim overschreden. We horen inderdaad dat het type 4 moeilijk in de praktijk te realiseren is. We nemen hier acte van.

Meetfactor 2.3: Opmaak gids met contactorganisaties en hun mogelijke bijdragen

Periode		Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	Update gids met contactorganisaties en hun mogelijke bijdragen	0,02
1 april 2023 – 31 maart 2024	Finaliseren en beschikbaar stellen gids met contactorganisaties en hun mogelijke bijdragen	0,02

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien.

▪ **Taakstelling 3: Begeleiden van private eigenaars bij de aanvraag van natuurinvesteringssubsidies**

Natuurinvesteringssubsidie zijn een belangrijk instrument om projectmatig natuurdoelstellingen te realiseren in het kader van de te behalen Natura 2000 doelstellingen van de Vlaamse overheid.

Taken:

- Het APB dient een grotere participatie te realiseren van private eigenaars bij de aanvraag van natuurinvesteringssubsidies

Meetfactor 3.1: Aantal begeleide aanvragen

Periode		Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	8	0,04
1 april 2023 – 31 maart 2024	10	0,04

Evaluatie uitgevoerde taken: Net zoals vorig jaar is er op vraag van ANB ruim ingezet op communicatie omtrent de projectoproepen voor investeringssubsidies. APB-NB heeft onvoldoende capaciteit om de projecten zelf in te dienen, maar maakt private eigenaars alert op de mogelijkheden en indieningsdatum. Diverse eigenaars werden ook op maat van een project begeleid omtrent de mogelijkheden. Voor de uitwerking en concrete indiening verwijst APB-NB afhankelijk van de situatie door naar de bosgroepen of consultant-experten. Als vzw mag APB-NB ook niet in concurrentie treden met betaalde experts die dergelijke dossiers tegen betaling uitvoeren. In totaal tellen we **15 individuele dossiers** waarbij eigenaars van APB-NB een eerstelijnsadvies kregen inzake de mogelijkheden voor investeringssubsidies en doorverwezen werden voor de uitvoering.

Evaluatie uitvoering door ANB: We zien dat APB-NB zoals gevraagd verder eerstelijnsdoorstoming heeft voorzien naar de ondersteuning rond de investeringssubsidies. De natuurinvesteringprojecten zijn een belangrijk instrument om private

eigenaars te laten instappen in een natuurbeheerplan of om een groter engagement naar natuur te nemen op korte termijn.

▪ **Taakstelling 4: Het APB-NB adviseert de Vlaamse Overheid over de noden en wensen van private eigenaars bij het ontwikkelen en uitvoeren van soortenbeschermingsprogramma's op private gronden**

Naast aandacht voor soorten wil het APB private eigenaars actief betrekken bij het realiseren van soortenbeschermingsprogramma's.

Taken:

- Actieve participatie aan overleg soortenbeschermingsprogramma's
- Private eigenaars worden bevraagd op hun bereidheid soortenbeschermingsplannen op private gronden uit te voeren

Meetfactor 4.1: Minimale aanwezigheid op overlegvergaderingen

Periode	Minimale aanwezigheid op vermelde overlegvergaderingen	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	80%	0,02
1 april 2023 – 31 maart 2024	80%	0,02

Evaluatie uitgevoerde taken: *Wegens vermindering aan personeel en minder voorkomende soorten bij private beheerders heeft APB de keuzen moeten maken hier minder tijd in te investeren. Deze doelstelling kon dus niet voldoende gehaald worden, hetgeen we zelf erg jammer vonden. Er zijn wel enkele bilaterale contacten met de soortenexperten bij ANB geweest om kort terug te koppelen over een aantal dossiers.*

Evaluatie uitvoering door ANB: *We begrijpen dat met verminderde capaciteit en verhoogde vraag niet alles kan opgevolgd worden. We hebben het hierover ook gehad op het overleg en volgen de motivatie.*

Meetfactor 4.2: Bevraagde private eigenaars (met grotere oppervlakte natuur in bezit)

Periode	Aantal bevraagde eigenaars	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	100	0,02
1 april 2023 – 31 maart 2024	100	0,02

Evaluatie uitgevoerde taken: *2 jaar geleden werd een enquête uitgevoerd bij private eigenaars. De resultaten werden overgemaakt aan ANB. Er zijn geen vernieuwingen aan de projectsubsidies soorten gevoerd. Dezelfde knelpunten blijven hangen bij private eigenaars: ze zijn beperkt tot een aantal soorten en de eigenaars zijn vooral op zoek naar het rendabel zijn van het beheer, dat op de LT is en veel meer kosten meebrengt dan de meeste investeringen. Bij individuele projecten wordt op individuele basis bij de eigenaar gepolst. Dit gebeurde dit jaar bij 17 eigenaars.*

Evaluatie uitvoering door ANB: *Bij een aantal dossiers is ook contact geweest met onze soortenexperts. Het bilaterale contact tussen APB en onze experts zorgde voor toegevoegde waarde.*

Strategische doelstelling ANB: Ruimte maken voor natuur

▪ **Taakstelling 5: Bijkomende natuurbeheerovereenkomsten**

Het APB ondersteunt met deze doelstellingen zowel het Europees beleid van ANB als het natuurbeleid van VLM. Beheerovereenkomsten worden ingezet op landbouwgronden. Private eigenaars (ook niet landbouwers) worden aangespoord gebruik te maken van dit natuurbehoudsinstrument.

Taken:

- Het APB-NB stimuleert het gebruik van beheerovereenkomsten op private gronden en onderzoekt het draagvlak voor natuurinclusieve landbouw. Het APB-NB voert daartoe een actieve campagne voor het realiseren van beheerovereenkomsten (botanisch beheer, erosiebestrijding, kleine landschapselementen, perceelrandenbeheer, soortenbescherming) op private gronden.
- Via een survey bij private eigenaars, wordt het draagvlak onderzocht voor natuurinclusieve landbouw.
- Opmaak van een gids voor beheerovereenkomsten op maat van de private eigenaar met inbegrip hoe hierover samen te werken met een eventuele pachtende landbouwer.

Meetfactor 5.1: Aantal ha gerealiseerde beheerovereenkomsten op private grond (bij leden Landelijk Vlaanderen)

Periode	Oppervlakte gerealiseerde beheerovereenkomsten (ha)	Personeelsinzet (VTE)
---------	---	-----------------------

1 april 2022 – 31 maart 2023	300	0,1
1 april 2023 – 31 maart 2024	350	0,1

Evaluatie uitgevoerde taken: Met een totale oppervlakte van 6.434 ha werd de doelstelling ruimschoots overschreden. We zien dat faunabeschermingsmaatregelen het meest populair zijn.

Evaluatie uitvoering door ANB: Een mooi resultaat waarbij het APB-NB haar rol als verbindingspartner met andere private organisaties uitspeelt en de coördinatie uitvoert.

Meetfactor 5.2: Publicaties

Periode	Publicaties	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	2 artikels voor publicatie De Landeigenaar en tijdschriften bosgroepen; 2 artikels voor nieuwsbrieven APB, Landelijk Vlaanderen, bosgroepen	0,01
1 april 2023 – 31 maart 2024	2 artikels voor publicatie De Landeigenaar en tijdschriften bosgroepen; 2 artikels voor nieuwsbrieven APB, Landelijk Vlaanderen, bosgroepen	0,01

Evaluatie uitgevoerde taken: Natuur in landbouwgebied is een topic dat erg gevoelig ligt. Maar ook kansen biedt op terrein. Naast natuur- en bosgebieden zijn ook landbouwgebieden belangrijk voor diverse soorten. APB-NB sensibiliseert op vraag van ANB private eigenaars voor biodiversiteit in landbouwgebieden om het draagvlak bij private eigenaars te vergroten. Door het tonen van goede voorbeelden en informatie op maat te voorzien, willen we eigenaars stimuleren hier meer aandacht voor te hebben. Dit gaat ook verder dan enkel de beheerovereenkomsten. De vraag tot 2 artikels is met 30 publicaties ruimschoots overschreden met opties voor toekomstige samenwerking met ANB rond het thema natuurinclusief boeren.

Evaluatie uitvoering door ANB: Beter gerealiseerd dan vooropgesteld. We beamen het stijgende belang van kansen voor biodiversiteit in landbouwgebied.

Meetfactor 5.3: Infovergaderingen

Periode	Publicaties	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	Infovergadering (minimaal 50 aanwezigen)	0,01
1 april 2023 – 31 maart 2024	Infovergadering (minimaal 50 aanwezigen)	0,01

Evaluatie uitgevoerde taken: Het afgelopen jaar heeft APB-NB zelf geen infovergaderingen georganiseerd rond dit thema. APB heeft wel onderzoek verricht en daarop gericht communicaties voorzien. Er is wel een basis gelegd om naar de toekomst verder te werken naar verzoening tussen natuur en landbouw.

Evaluatie uitvoering door ANB: APB heeft daarover gesprekken gevoerd en contact gehad met onze experts om nieuwe projecten op te zetten rond natuurvriendelijke landbouw. Het APB heeft hierin een toegevoegde waarde getoond.

Meetfactor 5.4: Gids

Periode	Publicaties	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	Update gids	0,02
1 april 2023 – 31 maart 2024	Afwerken gids	0,02

Evaluatie uitgevoerde taken: De APB-taakstelling bij de realisatie van beheerovereenkomsten is sterk gericht op informatie en adviesverlening. Vaak betreft het een voortraject dat wordt overgenomen door de VLM-bedrijfsplanners zodra de private eigenaar positief reageert op actieve participatie.

Het APB-NB is sinds 1 december 2020 partner in het Europese Preparatory LIFE+ project European Networks for Private Land Conservation (ENPLC). De vermelde gids werd als taakstelling voor het APB-NB opgenomen. De gids werd dan ook verspreid in een ruimer Europees kader.

Evaluatie uitvoering door ANB: Het ANB moedigt de integratie van deze doelstelling in een breder Europees kader sterk aan. De door het APB-NB verzamelde informatie wint aan geloofwaardigheid wanneer deze binnen een Europees kader wordt gepresenteerd.

Strategische doelstelling ANB: Met private partners werken aan een betere natuur

▪ Taakstelling 6: Communicatie naar private eigenaars

Private eigenaars zijn voor de Vlaamse overheid vaak moeilijk bereikbaar. Via de tijdschriften en nieuwsbrieven van Landelijk Vlaanderen en de bosgroepen zijn een ruime groep van private eigenaars bereikbaar voor de Vlaamse overheid.

Taken:

- op maat gemaakte artikelen voor de verschillende communicatie-instrumenten van APB, Landelijk Vlaanderen en Bosgroepen

▪ Oplages:

Tijdschriften

- Landelijk Vlaanderen: 2500 exemplaren (gemiddeld bereik: 4,3 lezers per exemplaar)
- BG Antwerpen: 5750 exemplaren + 1120 digitale abonnementen
- BG Limburg: 4300 exemplaren (4200 adressen) + 847 digitale abonnementen
- BG Oost-Vlaanderen: 9248 exemplaren + 107 digitale abonnementen
- BG West-Vlaanderen: 1800 exemplaren (1700 adressen) + 10 digitale abonnementen

Nieuwsbrief

- APB-NB: 131 abonnees
- Landelijk Vlaanderen: 3859 abonnees
- Limburg: 589 abonnees
- BG'en Oost-Vlaanderen: 2331 abonnees
- BG Vlaams-Brabant: 1262 abonnees

- De te behandelen topics zullen in overleg met ANB vastgelegd worden (dit gebeurt in het driemaandelijkse overleg met ANB). Voorziena onderwerpen zijn:
 - Instrumenten en beoordelingskaders voor de bescherming van Europees te beschermen habitats en soorten
 - Toelichten van beleidsmaatregelen
 - Marketing voor N2000 communicatieproducten van ANB
 - Aankondiging vergaderingen en webinars

Meetfactor 6.1: Aantal opgemaakte publicaties

Periode	Publicaties	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	12	0,1
1 april 2023 – 31 maart 2024	12	0,13

Evaluatie uitgevoerde taken: Met 136 publicaties werd de beoogde doelstelling van 12 publicaties ruimschoots overschreden.

Evaluatie uitvoering door ANB: Niet alleen kwantitatief maar ook kwalitatief uitstekend werk. De artikels zijn ook voor het overheidspersoneel op een interessante wijze geschreven en dragen bij tot een beter begrijpen van de sector en de link tussen beleidsdomeinen. Ook de uitbreiding naar andere magazines waarbij een nog bredere groep van private eigenaars wordt bereikt is een mooie realisatie.

▪ Taakstelling 7: Vragen van private eigenaars beantwoorden

Het APB fungeert als eerste aanspreekpunt bij het beantwoorden van vragen van private eigenaars op het vlak van natuur en bos. Het ontwikkelen van een efficiënt en effectief info-loket waar de private terreinbeheerder terecht kan met zijn/haar vragen is daarbij een continu aandachtspunt. Het APB-NB legt daarbij de nadruk op

informeren en doorverwijzen. Het infoloket is raadpleegbaar via verschillende kanalen: telefonisch, mail, website, ... Voor de praktische uitvoering van het geïntegreerd natuurbeheer wordt doorverwezen naar de bosgroepen, de regionale landschappen, studiebureaus, natuurverenigingen, Landelijk Vlaanderen, Inverde, INBO... Vragen van private eigenaars die bij ANB terecht komen worden maximaal doorverwezen naar het APB

Taken:

- Opmaak van een flow chart met een duidelijk overzicht hoe en door wie vragen beantwoord worden (te ontwikkelen document in jaar 1)
- Frequently Asked Questions (FAQ): groter wordend aantal vragen staan in FAQ die beschikbaar is via websites APB, ANB, Landelijk Vlaanderen en Bosgroepen
- Antwoorden op maat wanneer nodig
- Het APB-NB ontwikkelt bijkomend een aantal gidsen die private eigenaars wegwijs maken in de nieuwe wetgeving, procedures en rapportering. De input die men verkrijgt via de binnenlopende vragen wordt mede als basis gebruikt voor deze gidsen.

Meetfactor 7.1: Aanmaak en update flow chart

Periode		Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	Update flow chart	0,00
1 april 2023 – 31 maart 2024	Update flow chart	0,00

Evaluatie uitgevoerde taken: niet langer van toepassing

Evaluatie uitvoering door ANB: niet langer van toepassing

Meetfactor 7.2: Percentage van binnenkomende vragen die beantwoord kunnen worden via FAQ

Periode		Personeelsinzet (VTE)
1 april 2021 – 31 maart 2022	65%	0,05
1 april 2022 – 31 maart 2023	75%	0,05

Evaluatie uitgevoerde taken: In overleg met de Koepel van Vlaamse Bosgroepen werd deze taak door hen overgenomen. De Koepel van Vlaamse Bosgroepen kreeg immers middelen voor de realisatie van de bosuitbreidingsdoelstellingen en de logische en meest efficiënte opvolging van deze vragen ligt nu bij de Koepel van Vlaamse Bosgroepen. Op de website van APB-NB werd echter wel een verwijzing naar de FAQ alsook nog enkele bijkomende FAQ opgenomen.

Evaluatie uitvoering door ANB: Het doorschuiven van deze taakstelling werd besproken met de partners van de bosalliantie en wordt door ANB ondersteund. Het is positief dat er weliswaar een kruisbestuiving via de website van privaatbeheer.be is.

Meetfactor 7.3: Antwoorden op maat (indicatief, gebaseerd op vragen in vorige periodes)

Periode	Aantal beantwoorde vragen	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	450	0,15
1 april 2023 – 31 maart 2024	450	0,15

Evaluatie uitgevoerde taken: Er werd meer dan 10x het voorziene aantal vragen beantwoord. De blijvende toename ten opzichte van het de vorige werkingsjaren is het gevolg van een toegenomen interesse in natuurbeheerplannen, bosuitbreiding maar ook de PAS-problematiek en biodiversiteit op landbouwgrond komt in stijgende mate aan bod.

Evaluatie uitvoering door ANB: beter uitgevoerd dan voorzien

Meetfactor 7.4: Opmaak gidsen

Periode	Aantal gidsen in opmaak	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	5	0,12
1 april 2023 – 31 maart 2024	5	0,18

Evaluatie uitgevoerde taken: De voorziene gidsen werden afgewerkt, gelay-out en op de website beschikbaar gesteld. Daarnaast zijn bij afloop van het ENPLC-project ook de diverse reports en gidsen die daarin gefinancierd werden afgewerkt en opgeleverd, beschikbaar in laatste versie op de website van het ENPLC-project, waarnaar verwezen wordt op de website van APB. Aan die gidsen is weliswaar gewerkt de voorbije jaren, maar ze zijn pas dit jaar opgeleverd.

Evaluatie uitvoering door ANB: Mooi resultaat met 23 opgeleverde gidsen. De meerwaarde van het LIFE project in samenwerking met de natuurverenigingen werpt op verschillende vlakken haar vruchten af.

▪ **Taakstelling 8: Regelmatige afstemming van de APB-NB-communicatiestrategie en –acties met de communicatiestrategie en –acties van ANB**

Het APB-NB stemt zijn communicatiestrategie en –acties regelmatig af op deze van het ANB. Het is immers de bedoeling om op een eenduidige wijze informatie over te maken aan de burger. Het APB-NB ondersteunt daartoe zo maximaal mogelijk de communicatiedoelstellingen van het ANB.

Taken:

- Driemaandelijks overleg met ANB

Meetfactor 8.1: Aantal overlegmomenten

Periode	Overlegmomenten	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	4	0,01
1 april 2023 – 31 maart 2024	4	0,01

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien.

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien.

Bijdrage aan strategisch programma ANB: 4000 ha bijkomend bos tijdens deze legislatuur

De Vlaamse regering heeft zich voorgenomen om 4000 ha bijkomend bos te realiseren tijdens de regeerperiode. De private eigenaars wordt gevraagd om hiervan 1250 ha te realiseren (doelstelling bosgroepen+private eigenaars).

Taken:

- Communicatie
 - Opmaak van een flow chart met een duidelijk overzicht hoe en door wie vragen beantwoord worden (te ontwikkelen document in jaar 1)
 - Frequently asked questions: groter wordend aantal vragen staan in FAQ die beschikbaar is via websites APB, ANB, Landelijk Vlaanderen en Bosgroepen
 - Antwoorden op maat wanneer nodig
 - Het APB-NB ontwikkelt bijkomend een aantal thematische gidsen die private eigenaars wegwijs maken in bebossing en herbebossing en hoe ze hier een steentje kunnen in bijdragen. De input die men verkrijgt via de binnenlopende vragen wordt mede als basis gebruikt van deze gidsen.
- Bevragen van private eigenaars naar aankoopperimeters op private gronden

Meetfactor 9.1: Flow chart bosuitbreiding

Periode		Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	Update flow chart	0,00
1 april 2023 – 31 maart 2024	Update flow chart	0,00

Evaluatie uitgevoerde taken: niet langer van toepassing

Evaluatie uitvoering door ANB: niet langer van toepassing

Meetfactor 9.2: Percentage van binnenkomende vragen die beantwoord kunnen worden via FAQ

Periode		Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	75%	0,01
1 april 2023 – 31 maart 2024	75%	0,00

Evaluatie uitgevoerde taken: Gereduceerd om overlap te vermijden.

Evaluatie uitvoering door ANB: Het doorschuiven van deze taakstelling werd besproken met de partners van de bosalliantie en wordt door ANB ondersteund. Het is positief dat er weliswaar een kruisbestuiving via de website van privaatbeheer.be is.

Meetfactor 9.3: Antwoorden op maat (indicatief, gebaseerd op vragen in vorige periodes)

Periode	Aantal beantwoorde vragen	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	450	0,15
1 april 2023 – 31 maart 2024	450	0,15

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Meetfactor 9.4: Opmaak gidsen

Periode	Aantal gidsen in opmaak	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	5	0,12
1 april 2023 – 31 maart 2024	5	0,02

Evaluatie uitgevoerde taken: voorziene gidsen werden verder gepromoot

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Meetfactor 9.5: Bevraging private eigenaars (in het bezit van grotere bosoppervlaktes)

Periode	Aantal eigenaars bevroegd	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	500	0,1
1 april 2023 – 31 maart 2024	500	0,1

Evaluatie uitgevoerde taken: Er werd actief opgeroepen rond de projectmogelijkheden voor bebossing en regels rond boscompensatie en bosbehoudsbijdrage voor bebossing via nieuwsbrieven en publicaties. In totaal reageerden hierop 18 eigenaars. Zij kregen eerstelijnsadvies en de dossiers werden doorverwezen naar de bosgroepen, ANB en andere organisaties actief in bebossing (BOS+, Forest Fwd, Jane Goodall...)

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Bijdrage aan strategisch programma ANB: 20.000 ha bijkomend effectief natuurbeheer

Het Europese natuurbeleid meet de reële implementatie van de instandhoudingsdoelstellingen. In Vlaanderen dient hiertoe een grote bijkomende oppervlakte natuur onder effectief beheer geplaatst te worden. Het APB wil inzicht krijgen welke oppervlakte onder beheer van private eigenaars in aanmerking komt om deze doelstelling te realiseren.

Taken:

- Bevragen private eigenaars: in kaart brengen waar private natuur kan gerealiseerd worden. Hiertoe worden private eigenaars ten persoonlijke titel bevroegd en wordt voor elk van hun een aankoopperimeter opgesteld met vermelding van het engagement naar natuurontwikkeling (type 1, 2, 3 of 4). We bevragen minimaal 500 eigenaars in het bezit van grotere oppervlaktes natuur.
- Wild Estates Label: we vragen private eigenaars om zich vrijwillig in te schakelen in een controlemechanisme op het valk van biodiversiteit op hun domein. Dit op basis van een Europees ontwikkelde vragenlijst. Deze vragenlijst bevat 90% van de benodigde informatie voor het opmaken van een verkenningnota.
- Ondersteuning van private eigenaars bij de ontwikkeling van een natuurbeheerplan. APB-NB ondersteunt eigenaars en begeleidt hun stap per stap. Het APB maakt zelf geen natuurbeheerplannen (dit is het werkterrein van milieuvadvisbureaus)

Meetfactor 10.1: Bevraging 500 private eigenaars (in het bezit van grotere oppervlaktes natuur)

Periode	Aantal ha bijkomende natuur geïdentificeerd	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	500	0,2
1 april 2023 – 31 maart 2024	550	0,2

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Meetfactor 10.2: Aantal hectare private gronden met Wildlife Estates Label

Periode	Oppervlakte (ha)	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	5000	0,05
1 april 2023 – 31 maart 2024	5500	0,05

Evaluatie uitgevoerde taken: De oppervlakte doelstelling werd ruim overschreden. Er is een groeiende interesse in dit label. We werken momenteel met een kleine wachtlijst.

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien. ANB staat positief tegenover dit label dat natuurbehoud en -beheer promoot. In het kader van vereenvoudiging vragen we om te bekijken in welke mate het label kan afgestemd worden op de verkenningnota van de natuurbeheerplannen.

Meetfactor 10.3: Aantal eigenaars begeleid in de opmaak van natuurbeheerplannen

Periode	Aantal eigenaars bevestigd	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	15	0,1
1 april 2023 – 31 maart 2024	20	0,1

Evaluatie uitgevoerde taken: Het aantal private eigenaars dat begeleid werd bij de opmaak van een natuurbeheerplan ligt lager dan verleden jaar. ... Dit is wellicht ook te wijten aan het wegvallen en opleiden van nieuw personeelslid en dit jaar ging het voornamelijk om individuele eigenaars eerder dan samenstellingen van eigenaars in een gezamenlijk beheerplan.

Evaluatie uitvoering door ANB: Meer gerealiseerd dan voorzien.

Bijdrage aan strategisch programma ANB: We vereenvoudigen de regelgeving en subsidies

Een vereenvoudiging van regelgeving en subsidies zal het draagvlak voor natuurbeheer bij private eigenaars vergroten.

Beleidsgroep

De beleidswerkgroep bestaat uit experts natuur- en bosbeheer en private eigenaars actief in dit domein. De leden van de beleidsgroep zijn afkomstig uit de verschillende provincies waarbij voor elke provincie minimaal een afgevaardigde aanwezig is van de bosgroepen en van Landelijk Vlaanderen. De beleidsgroep staat in voor het vormen van eenduidige standpunten naar het beleid vanuit de Boskoepel/bosgroepen (provinciaal georganiseerd) en vanuit Landelijk Vlaanderen (regionaal georganiseerd).

Taken:

- Detecteren en rapporteren van knelpunten. Eventuele oplossingen worden ook naar voor geschoven.
- Het APB-NB adviseert de Vlaamse Overheid op welke wijze administratieve vereenvoudiging en kostenefficiëntie kan doorgevoerd worden vanuit het oogpunt van private eigenaars.
- Beleidsadviezen op vraag van ANB of MINAraad
- Het APB-NB ondersteunt de realisatie van een vernieuwd Natura 2000-programma 2021-2026.

Meetfactor 11.1: Opmaak knelpuntenrapporten

Periode		Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	Update van beide rapporten (knelpuntennota natuurbeleid ifv natuurbeheerplannen en knelpuntennota bosuitbreiding); opname van voorstellen tot oplossing van problemen	0,05
1 april 2023 – 31 maart 2024	Update van beide rapporten (knelpuntennota natuurbeleid ifv natuurbeheerplannen en knelpuntennota bosuitbreiding); opname van voorstellen tot oplossing van problemen Opmaak knelpuntennota PAS	0,05

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: Deze documenten leveren nuttige input voor het bijsturen van het beleid. Vorig jaar werd een overzichtsnota gevraagd, die via het memorandum gemaakt werd en ook ondermeer bij de evaluatie voor de GOI besproken werd.

Meetfactor 11.2: Rapport administratieve vereenvoudiging en kostenefficiëntie in het Vlaamse natuurbeheer

Periode	Aantal rapporten	Personeelsinzet (VTE)
---------	------------------	-----------------------

1 april 2022 – 31 maart 2023	1	0,05
1 april 2023 – 31 maart 2024	1	0,05

Evaluatie uitgevoerde taken: Ook dit wordt meegenomen in de knelpuntennota evaluatie natuurbeheer en het memorandum en wordt mee opgevolgd in divers overleg.

Evaluatie uitvoering door ANB: De overzichtsnota in de vorm van het memorandum werd opgeleverd zoals gevraagd.

Meetfactor 11.3: Beleidsadviezen op vraag

Periode	Aantal beleidsadviezen	Personeelsinzet (VTE)
1 april 2022 – 31 maart 2023	5	0,05
1 april 2023 – 31 maart 2024	5	0,05

Evaluatie uitgevoerde taken: Meer gerealiseerd dan voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: Meer gerealiseerd dan voorzien

Meetfactor 11.4: Vernieuwd Natura 2000 programma

Evaluatie uitgevoerde taken: Er was afgelopen jaar wederom geen specifiek overleg Natura 2000 Programma. Op 29 januari 2024 werd de werking van de GOI besproken waaronder de noodzaak tot intensiever overleg ondermeer over de voortgang van het Natura 2000-proces, met de omzetting van de natuurbeheerplannen, het verkleinen van openstaand saldo, het verkleinen van de zoekzones en de zoektocht naar een nieuw digitaal format die vlot raadpleegbaar is voor beheerders en waar zwaardere data op geladen kunnen worden.

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Aan het APB gebonden taakstellingen:

Permanente taken voor het APB als vertegenwoordiger van de private eigenaars in Vlaanderen

Taken:

- Het APB vertegenwoordigt de private beheerders in de overlegplatforms waar privaat beheer zetelt: Departement Omgeving, INBO, VLM, VMM, OVAM, provincies; aanwezigheid in overlegfora (vb. Gewestelijke Overleg Instantie (GOI), overleggroepen IHD, sectoroverleg ANB-Bos, strategische adviesraden en permanente werkcommissies, werkgroepen, bosgroepen, regionale landschappen, provincies, Bosforum, ...), overlegmomenten met agentschappen Vlaamse Overheid
- Opmaak businessplan: businessplan waarbij de komende vier jaar de nodige middelen worden opgebouwd om de taakstellingen van deze overeenkomst over te nemen door APB, Koepel en LV zonder verdere noodzakelijke tussenkomst van Natuur en Bos

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Meetfactor 12.2: Opmaak business plan

Het APB-NB heeft een werkgroep samengesteld vanuit de raden van bestuur van het APB-NB, Landelijk Vlaanderen en de Koepel van Vlaamse Bosgroepen. In samenspraak met ANB werd nagedacht over een mogelijke toekomst voor APB. Er zijn momenteel geen fondsen beschikbaar voor de private sector. Er werd afgesproken dit over de verkiezingen te trekken en in samenspraak met ANB dit verder te bekijken. Het APB is bijgevolg non-actief geworden per 1 april 2024.

Evaluatie uitgevoerde taken: uitgevoerd zoals voorzien

Evaluatie uitvoering door ANB: uitgevoerd zoals voorzien

Projecten

Interreg en EU-projecten worden opgenomen in het takenpakket in zover de doelstellingen en taken binnen deze projecten overeenstemmen met het opgemaakte programma. Ze mogen op geen enkele wijze de onderdelen van deze overeenkomst in gevaar brengen.

Interreg Forest Wood

Er werd een vervolgproces opgestart voor indiening van een Interregproject Foret Pro Bos / Feel Wood.

Project ANB Natuurinclusieve landbouw

APB-NB leverde input en legde contacten met eigenaars voor pilootprojecten rond natuurinclusieve landbouw.

LIFE ENPLC

ENPLC is een preparatory LIFE+ project dat de verschillende netwerken actief rond privaat natuurbeheer op een duurzame wijze met elkaar tracht te verbinden. Het project poogt dan ook natuurbehoudsorganisaties en individuele private eigenaars met elkaar te linken door hun gemeenschappelijk documenten te laten uitwerken, vergaderingen te laten bijwonen of hen gemeenschappelijk activiteiten te laten uitvoeren

PEFC

APB-NB ondersteunt PEFC bij het onderzoek naar de nood voor een label in Vlaanderen.

Evaluatie uitgevoerde taken: *uitgevoerd zoals voorzien*

Evaluatie uitvoering door ANB: *uitgevoerd zoals voorzien*

Evaluatie door ANB

Driemaandelijks evaluaties met ANB waarbij telkens de vooruitgang wordt besproken. Voor de toekomst wordt een schriftelijk verslag van deze bijeenkomsten voorzien met telkens een overzicht van door ANB gewenste bijstellingen.

Meetfactor 13.1: Evaluatievergaderingen

Evaluatie uitgevoerde taken: *Wegens ziekte en drukke agenda's is een tussentijds overleg meermaals verdaagd, waardoor slechts 3 van de 4 vooropgestelde overlegmomenten heeft plaatsgevonden. Het volgende overleg heeft evenwel meer tijd in beslag genomen en er werden een aantal punten telefonisch overlegd. Daardoor is de doelstelling cijfermatig niet gehaald, doch inhoudelijk conform de verwachting.*

Evaluatie uitvoering door ANB: *uitvoering voldoet*